

Architekt svetového formátu, Ladislav Eduard Hudec z Banskej Bystrice

O mnohých vynikajúcich osobnostiach, ktoré pochádzajú zo Slovenska sa dozvedáme najmä zo zahraničných prameňov, lebo si ich prisvojili iné národy. Mnohí Slováci žijúci v období rakúsko-uhorskej monarchie postihol takýto osud. K nim patrí aj banskobystriický rodák, svetobežník a vynikajúci architekt, ktorý prežil prakticky celý život v cudzine Ladislav Eduard Hudec. Privlastňujú si ho Nemci, Maďari, hoci jeho pôvod je rýdzo slovenský. Pri príležitosti tohoročnej svetovej výstavy, ktorá sa koná v čínskom Šanghaji konečne aj v slovenských médiách sa spomína meno tohto vynikajúceho staviteľa, ktorého desiatky diel od mrakodrapov po súkromné vily stoja ako pamätníky na jeho unikátne stavby aj jeho genialitu.

Slávny šanghajský architekt L a d i s l a v E d u a r d H u d e c sa narodil na Slovensku v Banskej Bystrici

L.E.Hudec sa narodil v Banskej Bystrici vo vtedajšom Rakúsko-Uhorsku 8.januára 1893 v rodine staviteľa Juraja Hudeca a Pavly Škultétyovej ako prvorodený syn a najstaršie zo 6-tich detí. V čase narodenia Ladislava zastával otec aj funkciu mestského hospodárskeho inšpektora. Otec Juraj Hudec pochádzal zo starej evanjelickej mlynárskej dynastie Hudecovcov, ktorí pôsobili vo zvolenskej stolici/zatiaľ je známych 10 lokalít, kde boli mlynármi/.Juraj sa narodil na Dolnej Mičinej 21.apríla 1858 v Kaštieli Benickovcov, ktorý mal jeho otec Michal Hudec ako mlynár prenajatý.

Matka L.E.Hudeca pochádzala zo zemianskej rodiny Škultétyovcov z Dolnej Lehoty. Jej starý otec Michal Škultéty sa narodil ako dvojča sestry Anny 3.augusta 1768 v rodine Pavla a Kataríny Škultétyovcov. Ako kňaz pôsobil v Rožňave a vo Veľkom Krtíši, kde sa mu ako druhý z 3 synov narodil r.1819 August, budúci evanjelický kňaz, zakladateľ a dlhoročný správca prvého slovenského evanjelického gymnázia vo Veľkej Revúcej/terajšia Revúca/. V r.1825 sa narodil posledný syn Eduard, druhým menom Jozef, lebo sa narodil na Jozefa 19.marca. Toto druhé meno nepoužíval, zvolil si ako jeho súčasníci národovci meno Miloslav. Starší brat Agust si vybral ako druhé meno Horislav/tak sú uvádzaní aj v literatúre/. Ich otec Michal Škultéty – Lehotský okrem kňazského úradu vo Veľkom Krtíši zastával aj funkciu prísediaceho novohradskej súdnej stolice. Zomrel 13.decembra 1829.

Eduard Miloslav Škultéty pôsobil ako evanjelický kňaz v Dlhej vsi na Gemeri, kde nastúpil po staršom bratovi Augustovi, potom v Kocel'ovciach tiež na Gemeri a nakoniec od r.1860 do 1890 v Košiciach, ako slovenský a niekoľko rokov súčasne aj maďarsko-nemeckým kazateľ. V Košiciach sa narodila v r.1866 ako jedno z viacerých detí Eduarda M.Škultétyho matka L.E.Hudeca Pavla a v Košiciach mala 31.marca1891 aj sobáš so staviteľom Jurajom Hudecom.

L.E.Hudec nastúpil do Ľudovej evanjelickej chlapčenskej školy v Banskej Bystrici ako 5 ročný. Po 4 triedach sa stáva žiakom Nižšieho evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici na Súdobnej ulici, potom pokračuje na Vyššom katolíckom gymnáziu v Banskej Bystrici. Maturuje 17-ročný a na žiadosť otca, ktorý chcel mať z najstaršieho syna pokračovateľa v stavebnej profesii

odchádza r.1910 študovať architektúru na Kráľovskú technickú univerzitu v Budapešti. Štúdium absolvoval v júni 1914.

Počas svetovej vojny bol ako vojak rakúsko-uhorskej armády odvelený na ruský front. V júni 1916 bol ranený do nohy a zajatý. Bol umiestnený vo veľkom zajateckom tábore v Chabarovsku na západnej Sibíri. Počas prevozu vlakom na iné miesto sa v novembri 1918 podarilo L.E.Hudecovi ujsť. Dostal sa do Šanghaja, kde začal ako kreslič pracovať vo firme „Kerry – zaoceánska spoločnosť“. Za niekoľko rokov sa vypracoval až na post vedúceho architekta a partnera firmy. V r.1925 sa osamostatňuje a zakladá vlastnú firmu „Hudec - zaoceánska spoločnosť“. Až do opustenia Šanghaja v r.1947 Hudec postavil vyše 65 budov, z ktorých je väčšina zachovaných a viac ako 20 pamiatkovo chránených. Najznámejšou budovou je Park hotel dokončený v decembri 1934, niekoľko desaťročí najvyššia budova Ázie. Medzi chránené stavby patrí Americký klub, Oblastná nemocnica dokončená r.1926 s klimatizovanými operačnými sálami, ale aj čakárňami pre pacientov, Nemocnica Margaret Williamsovej, budova Kresťanského literárneho spolku, budova Čínskeho baptistického vydavateľstva, Dievčenská škola Mc Tyiereho, Grand Theater, Nanyangská verejná akadémia, Shanghai Beer Company, niekoľko kostolov, nájomných apartmánových domov, veľa súkromných rezidencií boháčov i dom pre vlastnú rodinu.

Počas rokov strávených v Šanghaji L.E.Hudec navštívil veľa krajín Európy, bol nielen výborným architektom, ale aj dokumentaristom - filmárom a kresličom/ kresliť sa učil u Dominika Skuteckého/. Poznatky z ciest a inšpirácie zachytené v notesoch, ktoré nosil vždy so sebou zúžitkoval pri projektovaní svojich stavieb.

V Šanghaji sa L.E.Hudec oženil s Gizelou Meyerovou, dcérou bohatého nemeckého obchodníka Carla Theodora Meyera. Ich 3 deti – Martin Juraj /1924/, Teodor Peter/1926/ a Alessa/1928 / museli s rodičmi tajne opustiť Šanghai v r.1947. Po krátkom pobyte vo Švajčiarsku sa presťahovali do USA. L.E.Hudec nebol len vynikajúcim architektom a technickým intelektuálom. Škola a iste aj rodinná história vzbudili v ňom záujem aj o humanitné predmety – históriu, filozofiu a teológiu. Keďže prestal pôsobiť ako architekt mohol sa v posledných rokoch života naplno venovať svojim záujmom.

Ladislav Eduard Hudec, architekt, ktorý zmenil tvár Šanghaja zomrel v Kalifornii – Berkeley dňa 26.októbra 1958 vo veku 65 rokov. Urna s popolom bola uložená do rodinnej hrobky na evanjelickom cintoríne v Banskej bystrici 12.augusta 1970. V tejto rodinnej hrobke odpočívajú aj jeho rodičia, starí rodičia Hudecovci, tri sestry, dvaja švagrovia, najmladší brat Gejza, ktorý tiež žil niekoľko rokov v Šanghaji a krstný otec Eduard Škultéty. I keď žili rodinní príslušníci v rôznych končinách sveta, na vlastnú žiadosť sa vrátili na spoločné miesto k poslednému odpočinku.

Eva Furdiková

V deň výročia narodenín Ladislava Hudeca odhalili pamätnú tabuľu na jeho rodnom dome

Architektovi Paríža východu, autorovi desiatok objektov v Šanghaji, Ladislavovi Eduardovi Hudecovi, odhalili dnes, v deň výročia jeho narodenín, pamätnú tabuľu na jeho rodnom dome v Banskej Bystrici. Budovu Kúrie na Bakossovej ulici bude od dnes navždy zdobiť pamätná tabuľa autorov - architektov, manželov Teplanovcov. Návrh a realizáciu diela financovalo mesto Banská Bystrica sumou takmer tisíc eur. Významnú osobnosť, banskobystrického rodáka Ladislava E. Hudeca prítomným na dnešnom stretnutí priblížila historička architektúry Klára Kubičková, ktorá zdôraznila, že odhalenie pamätnej tabule je ďalším z krokov smerujúcich k oživeniu pamiatky slávneho architekta. Ocenila spoluprácu odbornej verejnosti, samosprávy, poslancov mestského zastupiteľstva a všetkých, ktorí priložili ruku k dielu, aby bolo meno Ladislava Hudeca natrvalo zapísané v histórii Banskej Bystrice. S menom Ladislava Hudeca bola doteraz v Banskej Bystrici spájaná najmä rodinná vila na Skuteckého ulici. Ako počas dnešného stretnutia ozrejnila Eva Furdíková, až podrobné skúmanie cirkevných matričných zápisov potvrdilo, že slávny architekt sa narodil v dome na Bakossovej ulici.

Som hrdý, že Banská Bystrica má slávneho rodáka, ktorého talent a majstrovstvo ocelili aj v ďalekom zahraničí. Ladislav Hudec vytvoril v Šanghaji desiatky dôležitých stavieb, ktoré sú súčasťou kultúrneho dedičstva. Je našou povinnosťou ctiť si jeho odkaz a pamiatku, povedal krátko po odhalení pamätnej tabule architektovi Ladislavovi Hudecovi primátor Banskej Bystrice Peter Gogola.

Budúci rok bude rokom stodvadsiateho výročia narodenia Ladislava E. Hudeca. Donedávna zabudnutú slávu tejto osobnosti začal odkrývať architekt Štefan Šlachta, vďaka ktorému sa v roku 2008 stala Banská Bystrica dejiskom konferencie o živote a diele L. E. Hudeca. Spoluorganizátormi iniciatívy bola Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici a Spolok architektov Slovenska.

Ladislav E. Hudec, autor ázijských mrakodrapov, sa narodil a je pochovaný v Banskej Bystrici. Svetová premiéra dokumentárneho filmu tvorcu Ladislava Kaboša pod titulom Zmenil tvár Šanghaja, sa konala 3. septembra 2010, v predvečer slovenského národného dňa na EXPO Šanghaj 2010 v Grand Theatre, ktoré ako prvé kino na Ďalekom Východe navrhol a postavil práve architekt Hudec.

Vážení prítomní!

To, že dnes môžeme odhaliť pamätnú tabuľu Ladislavovi Eduardovi Hudecovi práve na tomto dome vďaka praxi vedenia cirkevných matrik, kde sa v dobe narodenia L.E.Hudeca popri menách rodičov a ich povolání uvádzalo aj bydlisko. Dobová mapa Banskej Bystrice umožnila identifikovať dom v Banskej Bystrici č.408 ako Kúriu na začiatku dnešnej Bakossovej ulice. Prečo rodičia L.E.Hudeca bývali v tomto dome, ktorý na konci 19.storočia vlastnila Banská Bystrica tiež vysvetlil zápis v matrike narodených ev.a.v. cirkvi. Juraj Hudec ako otec bol zapísaný nielen ako mestský staviteľ, ale aj ako hospodársky inšpektor mesta. Koľko rokov bývali Hudecovci v tomto dome sa nepodarilo zatiaľ presne zistiť. Pravdepodobne to bolo od sobáša Juraja Hudeca s Pavlou Škultétyovou v marci 1891. Do ďalšieho bydliska v evanjelickom spolu na Hornej ulici sa presťahovali najneskôr koncom roka 1899. Len posledné dieťa staviteľa Juraja Hudeca - Gejza Fridrich Juraj sa ako jediný vo februári 1907 narodilo v dome, ktorý postavil ako jeden z mnohých domov v Banskej Bystrici otec Juraj pre vlastnú rodinu. Dom na terajšej Skuteckého ulici dostal č.612. Za to, že máme komu odhaliť pamätnú tabuľu musíme vďaka predovšetkým rodičom

L.E.Hudeca, ktorí ho priviedli na svet, vychovali a ako najstaršieho syna hlavne na želanie otca priviedli k štúdiu architektúry.

Ladislav Eduard Hudec bol potomkov dvoch starobylých slovenských rodov. Z otcovej strany to bol evanjelický mnohgeneračný rod mlynárov, ktorí pôsobili vo zvolenskej stolici a ako mlynári vždy patrili k dedinskej elite. Z matkinej strany bol potomkom starého zemianskeho rodu Škultétyovcov z Dolnej Lehoty, z ktorého vzišlo viacero evanjelických kňazov, stoličných činiteľov i národovcov. Otec matky L.E.Hudeca Eduard Miloslav Škultéty bol kňazom, jeho brat August Horislav bol tiež kňazom, ale aj zakladateľom a dlhoročným správcom prvého slovenského evanjelického gymnázia vo Veľkej Revúcej a ich otec Michal Škultéty okrem kňazského povolania zastával i funkciu prísediaceho novohradskej župy.

L.E.Hudec sa stal otcom troch detí. V čase nakrúcania filmu o ich otcovi sa nevedelo v ktorom dome sa narodil. Dnes to jeho deti vedia a z fotografie aj poznajú ako dom vyzerá. I keď v tejto chvíli nemôžu byť s nami tu na tejto milej slávnosti, určite sa tešia, že mesto Banská Bystrica a všetci, ktorí sa o ich otca zaujímajú na neho nezabúdajú.

Eva Furdiková